

ingetreden. Met aflegging van alle apriorisme, wil zij in haar beide hoofdgroepen van natuur- en geschiedwetenschap niet anders dan inductief te werk gaan. Indien de theologie wetenschap wil wezen, moet zij daarom zichzelf radicaal herzien, de dogmatische methode geheel en al laten varen, en uitsluitend door de historisch-inductieve methode zich laten leiden. Zij moet worden godsdienstwetenschap en het Christendom opvatten als „ein Glied der allgemeinen Religionsgeschichte.”

Als wetenschap maakt de theologie zich dus volkomen van kerk en belijdenis, van Schrift en Christus, van heel het absoluut karakter des Christendoms los. Maar daarnaast heeft toch ook de kerk nog hare rechten en behoeften. En deze worden gehandhaafd en bevredigd door hoogleeraren, die vanwege de kerk worden aangesteld, in de dogmatische en praktische vakken onderwijs geven en opleiding tot den dienst in de kerk zich ten doel stellen. Er is dus onderscheid tusschen systematische theologie en dogmatiek. Gene kan deze niet vervangen. De dogmatiek rekent met de behoeften der kerk en sluit zich aan bij hare belijdenis; maar de systematische theologie zoekt naar de waarheid en vat saam, wat het vergelijkend historisch onderzoek der godsdiensten aangaande het wezen, den oorsprong en de waarheid der religie aan het licht heeft gebracht.

Er is tegen dit dualisme, hoe goed bedoeld het ook zij, allerlei ernstig bezwaar in te brengen. In de oudste Christelijke tijden werd soortgelijke onderscheiding door de gnostiek voorgesteld tusschen esoterische en exoterische leer; in de Middeleeuwen eindigde de scholastiek in sommigen van hare vertegenwoordigers met de leer eener dubbele waarheid. Maar